

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain sekä eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain mukaisen vakuutusmaksun tilapäisestä alentamisesta sekä yrittäjiä perittävästä vakuutusmaksusta vuonna 1994

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain ja eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain mukaisia vakuutusmaksuja alennettaviksi väliaikaisesti vuodeksi 1994. Samalla ehdotetaan, että maksujen alentamisesta aiheutuva vastuuvelvoitus kuoletaan vuosina 1995—1997.

Esitys liittyy hallituksen ja työmarkkinajär-

jestöjen sopimukseen työeläkemaksun säilyttämisestä vuonna 1994 vuoden 1993 tasolla.

Esityksessä ehdotetaan myös, että yrittäjien eläkelain mukainen maksuprosentti ja maatalousyrittäjien eläkelain mukainen perusprosentti on vuonna 1994 poikkeuksellisesti 19,4 prosenttia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Työntekijäin eläkelain (395/61; TEL) mukaisen eläkevakuutuksen maksu määräytyy TEL:n 3 §:n ja vakuutusyhtiölain (1062/79) 13 luvun mukaisesti. Maksu lasketaan vakuutusyhtiöiden hakemuksesta sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti. Vakuutusyhtiölaista seuraa erityisesti, että nämä laskuperusteet on laadittava silmälläpitäen ensisijaisesti niiden turvaavuutta.

TEL:n mukaista vakuutusmaksua on alennettu sen vakuutusmatemaattisesti lasketusta tasosta erillisillä laeilla kolme kertaa. Vuonna 1978 maksua alennettiin yhdellä prosenttiyksiköllä taloudellisen kehityksen turvaamisesta annetun lain (1066/77) perusteella. Tässä yhteydessä alennettiin myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62; LEL) mukaista vakuutusmaksua. Maksujen alentamisesta johtuneet vastuuvelvoitteet säädettiin kuolettaviksi vuosina 1979—1983 pe-

rimällä vakuutuksenottajilta lisämaksua, jonka suuruus oli kunakin vuonna 0,2 prosenttia TEL:n ja LEL:n alaisista työntekijäin palkoista (sosiaali- ja terveysministeriön päätökset 1097—1099/77).

Vuonna 1979 maksunalennus toteutettiin lailla työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaisen vakuutusmaksun väliaikaisesta alentamisesta vuonna 1979 (918/78). Alennus oli 0,5 prosenttiyksikköä, josta aiheutunut vastuuvelvoitus säädettiin kuolettavaksi vuosina 1980—1982. Lisämaksun suuruus oli vuosina 1980 ja 1981 kumpanakin vuonna 0,1 prosenttia ja vuonna 1983 0,3 prosenttia TEL:n ja LEL:n alaisista työntekijäin palkoista.

Vuonna 1982 maksunalennus toteutettiin vastaavalla lailla työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaisen vakuutusmaksun väliaikaisesta alentamisesta vuonna 1982 (867/81). Tuolloin alennus oli 0,7 prosenttiyksikköä, josta

aiheutunut vastuuvajaus säädettiin kuolettavaksi vuosina 1983—1985. Lisämaksun suuruus kunakin vuonna annettiin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistettavaksi. Vuonna 1983 kuoletus oli 0 %, vuonna 1984 0,4 %, ja vuonna 1985 0,3 % (sosiaali- ja terveysministeriön päätökset 596/82, 739/83 ja 657/84).

Sosiaali- ja terveysministeriö on 2 päivänä joulukuuta 1993 tekemällään päätöksellä vahvistanut hakemusten mukaisesti TEL:n mukaiseksi vuoden 1994 maksutasoksi 20,6 prosenttia, mikä sisältää 0,4 %-yksikköä Eläketurvakeskuksen luottovakuutuksen rahoituksen turvaamiseksi kerättävää osuutta. LEL:n mukaiseksi maksutasoksi vuoden 1993 jälkeen on vahvistettu 2 päivänä joulukuuta 1993 tehdyllä sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä 21,8 prosenttia. Eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85; TaEL) mukaiseksi maksutasoksi vuoden 1993 jälkeen on 2 päivänä joulukuuta 1993 tehdyllä sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä vahvistettu 16 prosenttia.

Maatalousyrittäjien eläkelain (467/69, MYEL) mukainen vakuutusmaksu on sidottu perusprosenttiin, jonka sosiaali- ja terveysministeriö maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n 1 momentin mukaan vahvistaa vuosittain samaksi kuin se prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan TEL:n vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista.

Yrittäjien eläkelain (468/69, YEL) 9 §:n 1 momentin mukaan yrittäjä on velvollinen maksamaan vakuutusmaksun, joka lasketaan vahvistetusta työtulosta soveltamalla sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamaa maksuprosenttia. Myös se vahvistetaan vuosittain samaksi kuin se prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan TEL:n vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista.

2. Ehdotetut muutokset

Kuluvan vuoden keväällä työllisyys- ja talouskehityksen edelleen heikentyessä keskeiseksi talouspolitiikan tavoitteeksi otettiin välillisten työvoimakustannusten nousun estäminen. Tavoitteeseen pääsemiseksi hallitus ja työmarkkinajärjestöt sopivat TEL-maksun säilyttämisestä vuonna 1994 vuoden 1993 tasolla. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi päätettiin muun mu-

assa luopua indeksitarkistuksista vuonna 1994 ja purkaa perhe-eläkerahastot sekä sallia vastuuvajaus TEL-järjestelmässä vuonna 1994. Maksutason säilyttäminen ennallaan ei koske Eläketurvakeskuksen luottovakuutuksen rahoituksen turvaamiseksi kerättävää maksun osaa, josta säädetään erillisellä lailla.

TEL-maksun nousun estämiseksi on lailla työntekijäin eläkelain 9 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta vuonna 1994 luovuttu indeksikorotuksesta maksussa olevien eläkkeiden osalta vuonna 1994.

Lisäksi lailla työntekijäin eläkelain 12 §:n ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta on muutettu TEL:n, LEL:n ja TaEL:n mukaisten perhe-eläkkeiden rahoitusjärjestelmää siten, että sanottujen lakien mukaiset perhe-eläkkeet siirretään kokonaisuudessaan yhteisesti kustannettaviksi. Vastaava muutos merimieseläkelain (72/56) mukaisten perhe-eläkkeiden osalta on tarkoitus toteuttaa vuoden 1994 alusta.

Vahvistettu TEL:n maksutaso, jossa on jo otettu huomioon edellä kerrotut lainmuutokset, ei vielä toteuta hallituksen tavoitetta säilyttää TEL:n maksutaso vuonna 1994 vuoden 1993 tasolla. Tämän johdosta työmarkkinasopimuksen mukaisesti ehdotetaan, että TEL:n, LEL:n ja TaEL:n mukaista vakuutusmaksua alennetaan vuonna 1994 väliaikaisesti 2 prosenttiyksiköllä. Tästä aiheutuva vastuuvajaus ehdotetaan kuoletettavaksi vuosina 1995—1997 perittävillä lisämaksuilla. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi lisämaksujen prosenttimäärät siten, että prosenttilukujen yhteismäärä olisi 2.

Edellä mainitussa työmarkkinasopimuksessa on todettu: ”Vastuuvajaus sovitaan katettavaksi vuodesta 1995 alkaen työeläkemaksua korottamalla tai toteuttamalla eläkemenoja säästäviä toimenpiteitä. Osapuolet jatkavat sellaisten säästötoimenpiteiden valmistelua, joilla eläkemeno pitkällä aikavälillä sopeutetaan kansantalouden kantokykyyn”. Vastuuvajauksen kuoletusaikataulu on tarkoitus laatia siten, että se mahdollisimman hyvin tukisi tulevaa kansantalouden kehitystä ja tasoittaisi vakuutusmaksurasitusta.

Edellä olevasta seuraa, että vuonna 1994 perittävä TEL:n mukainen keskimääräinen vakuutusmaksu olisi 18,6 %, joka sisältää 0,4 %-yksikköä Eläketurvakeskuksen luottovakuutus- ta varten kerättävää osuutta. LEL:n mukainen

perittävä vakuutusmaksu olisi vastaavasti 19,8 % ja TaEL:n mukainen perittävä vakuutusmaksu 14 % palkoista.

Vuodesta 1993 lukien on työeläkejärjestelmän rahoitustekniikkaan sisältynyt työntekijäin maksuosuus, joka on vuonna 1993 suuruudeltaan 3 %. Tarkoituksena on, että maksajapuolelta jakavat vuonna 1994 vastuuvajauksen aiheuttaman TEL-maksun alennuksen keskenään tasan. Tästä syystä lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan nyt ehdotettava poikkeuksellinen maksualennus myöhempine kuoletuksineen otettaisiin huomioon työntekijäin eläkemaksun suuruutta määrätessä. Tämä johtaa siihen, että vuonna 1994 työntekijäin eläkemaksu on edelleen 3 %. Myös julkisen sektorin työntekijäin eläkemaksu on vuonna 1994 3 %, koska sen määräytymisperusteet on sidottu TEL:iin.

Esityksessä ehdotetaan, että myös työttömyyskassojen keskuskassan Eläketurvakeskusselle suorittaman vakuutusmaksun suuruus määräytyisi samalla tavoin kuin työntekijäin eläkemaksu eli perittävän keskimääräisen TEL-maksun mukaisesti.

Kuten edellä on todettu, MYEL:n mukainen perusprosentti ja YEL:n mukainen maksuprosentti on sidottu TEL:n vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräiseen vakuutusmaksuun. Tämä merkitsisi sitä, että yrittäjien maksuprosentti nousisi 20,2 prosenttiin. Yrittäjien aseman nykyisessä taloudellisessa tilanteessa huomioon ottaen ei maksun nousua sanotussa laajuudessa kuitenkaan voida pitää tarkoituksenmukaisena. Sen vuoksi ehdotetaan, että MYEL:n ja YEL:n mukainen maksu alennettaisiin tilapäisesti vuodeksi 1994 19,4 prosenttiin. Seuraavina vuosina yrittäjämaksut määräytyisivät normaaliin tapaan vahvistettavan keskimääräisen TEL-vakuutusmaksun mukaisesti. Siten näissä maksuissa ei otettaisiin huomioon vastuuvajauksen kuolettamisesta aiheutuvaa korotusta.

Lisäksi ehdotetaan, että sosiaali- ja terveys-

ministeriölle annetaan valtuudet antaa tarkempia määräyksiä lain soveltamisesta.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Jos TEL-, LEL- ja TaEL-maksuista jätetään perimättä 2 %, se merkitsee näiden lakien osalta noin 2,3 miljardin markan helpotusta vuonna 1994, josta puolet kohdistuu työnantajille ja puolet työntekijöille. Sama summa peritään ylimääräisillä maksun korotuksilla vuosina 1995—1997. Sen lisäksi 1 %:n alennus työntekijäin maksussa koskee myös julkisen sektorin työntekijöitä. Toimenpide vaikuttaa myös verotulojen kasvuun vuonna 1994.

YEL- ja MYEL-maksun säätäminen 19,4 prosentin tasoiseksi merkitsee valtion menojen lisäystä YEL:n osalta noin 50 miljoonaa markkaa ja MYEL:n osalta noin 30 miljoonaa markkaa, jotka on otettu huomioon vuoden 1994 talousarvioesityksessä. Yrittäjät saavat vastaavasti sanotun suuruisen helpotuksen maksuihinsa.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Myös Eläketurvakeskus ja Työeläkelaitosten Liitto ovat osallistuneet esityksen valmisteluun. Valmistelun yhteydessä on kuultu keskeisimpiä työmarkkinajärjestöjä sekä Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliittoa.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain sekä eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain mukaisen vakuutusmaksun tilapäisestä alentamisesta sekä yrittäjiltä perittävästä vakuutusmaksusta vuonna 1994

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään, alennetaan sosiaali- ja terveysministeriön 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61), 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) ja 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85) perusteella vuodelle 1994 vahvistamissa perusteissa määrättyä työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutusmaksua, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista vakuutusmaksua ja eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain mukaista vakuutusmaksua vuonna 1994 määrällä, joka on 2 prosenttia työnantajan palveluksessa olevien työntekijäin mainittujen lakien mukaisen vakuutusmaksun perusteena olevasta palkkasummasta vuonna 1994.

2 §

Edellä 1 §:ssä tarkoitetusta vakuutusmaksun alentamisesta aiheutuva vastuuvajaus kuoletaan vuosina 1995—1997 perimällä maksua, jonka suuruus on sosiaali- ja terveysministeriön kullekin vuodelle erikseen vahvistama prosenttimäärä kunkin vuoden palkkasummasta. Vuosittaiset prosenttimäärät on vahvistettava siten, että niiden yhteismäärä on 2 prosenttia.

Eläkelaitokset vastaavat yhteisesti 1 §:n mukaisesta vakuutusmaksun alentamisesta aiheutuvasta vastuuvajauksesta noudattaen soveltu-

vin osin, mitä työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa, sellaisena kuin se on 19 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (979/93), säädetään.

3 §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 12 a ja 12 b §:ää, sellaisina kuin ne ovat 19 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (979/93), käytetään sanotun lain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräisenä vakuutusmaksuna vuoden 1994 osalta 1 §:n mukaisesti alennettua maksua ja vuosien 1995—1997 osalta kullekin vuodelle 2 §:n mukaisella kuoletuksella korotettua maksua.

4 §

Mitä edellä tässä laissa säädetään, jätetään ottamatta huomioon vahvistettaessa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) ja yrittäjien eläkelain (468/69) mukaisia vakuutusmaksuja vuosille 1995—1997.

Sen estämättä, mitä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:ssä säädetään, sanotun lain mukainen perusprosentti vuonna 1994 on 19,4.

Sen estämättä, mitä yrittäjien eläkelain 9 §:ssä säädetään, sanotun lain mukainen maksuprosentti vuonna 1994 on 19,4.

5 §

Mitä tästä laista seuraa työntekijäin eläkemaksun suuruuteen, on soveltuvin osin voimas-

sa julkisten alojen työntekijäin työeläkema-
suun.

6 §

Tarkemmat määräykset tämän lain sovelta-
misesta antaa sosiaali- ja terveysministeriö.

7 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1994.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä sen toimeenpanon edellyttämiin toimen-
piteisiin.

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma HUUHTANEN*

